

Спортивний відбір юних волейболістів для занять у ДЮСШ

Ляхова Т. П. Немцева К.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. У сучасному волейболі шлях у великий спорт починається з пошуку та відбору найбільш обдарованих дітей, яким на протязі тривалого часу під силу великі навантаження та високі темпи спортивного удосконалення.

Ключові слова: волейбол, прогнозування, спортивний відбір, юні волейболісти.

Вступ. В останні роки збірні команди України та її найсильніші волейбольні клуби не завжди радували своїми виступами в міжнародних змаганнях, ми зовсім не бачили на протязі багатьох років виступів нашої збірної команди на чемпіонатах Європи та Світу і ось через багато років нарешті нашим збірним це вдалося, вони потрапили в фінальну частину Євро 2019.

Волейбол, який вважається з найбільш видовищних видів спорту, залучає в ДЮСШ, СДЮШОР, спортивні секції велику кількість дітей, а підготовка будь якого спортсмена є процес багаторічний і займаючись з ними протягом ряду років, тренерам, за рідкісним винятком, дуже важко вдається підготувати волейболіста високого класу. Далекий від бажаного рівень майстерності команд супер ліги та вищої ліги і це багато в чому обумовлено прорахунками у відборі, і побудові педагогічного процесу у юних волейболістів. Найбільш актуальною для тренерів залишається проблема відбору дітей на початковому етапі спортивної підготовки. Вирішення цієї проблеми можливе лише при творчому підході тренера до цього процесу. До недавнього часу підвищення спортивної майстерності прагнули домогтися головним чином за рахунок збільшення тривалих занять, кількості їх в тиждень, організації тривалих навчально-тренувальних зборів, але при цьому не враховується зміст і якість занять, а також мало уваги приділялось особистісним особливостям дітей, які займаються волейболом. Успіхів у волейболі може домогтися лише творчо мислячий тренер. І в першу чергу це стосується найважливішої проблеми сучасного волейболу, проблемі відбору. Багатобічний характер проблеми робить необхідним залучення до її рішення багатьох фахівців з психології та фізіотерапевтів.

Мета дослідження. Виявити особливості організації відбору талановитих дітей до занять волейболом.

Завдання дослідження:

1. на основі науково-методичної літератури визначити ефективність методів

та засобів відбору;

2. визначити складові спортивного відбору;

3. дослідити рівень фізичної підготовки волейболістів груп початкового навчання.

Матеріал та методи дослідження: У дослідженні використовувались наступні методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне тестування, медико-біологічне тестування, педагогічне спостереження, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Пошук обдарованих дітей, яким під силу великі навантаження та високі темпи спортивного удосконалення це складний процес, яким займаються багато фахівців, як в нашій країні так і за її межами, вже на даному етапі склалась певна практика спортивного відбору. Більшість фахівців пов'язує спортивний відбір з розпізнавання індивідуальної схильності до визначення спортивної спеціалізації та відбір відносно більш здатних до високих спортивних результатів (Бриль, 1977; Баранецький, Ковцун, Аблікова, & Намяк, 2014). В програмі для ДЮСШ по волейболу етапи відбору класифікуються відповідно до етапів спортивної підготовки: відбір в групи початкової спортивної підготовки, спеціалізованої і т.д. початкова спортивна підготовка покликана виховувати якості і властивості індивіда для створення можливостей спортивного удосконалення. Тому мета відбору для початкової спортивної підготовки – визначення придатності до спортивного удосконалення (Баранецький, Ковцун, Аблікова, & Намяк, 2014).

Багаторазові спостережень та експерименти показали, що кваліфікованому тренеру необхідно не менше двох років, щоб не використовуючи наукові методи, поставити більш-менш вірний діагноз придатності до спортивного удосконалення. І судячи з якості відбору у групи початкового навчання, природно, що більшість помилок падає саме на це період. Спортивний відбір у волейболі являє собою комплекс засобів з виявлення спортсменів, які володіють високим рівнем здібностей до ігрової діяльності і можливостями організму до оволодіння навичками гри, виконання усіх вимог багаторічної підготовки. Спортивний відбір починається в ранньому віці і завершується для одних командами майстрів, для інших збірними командами країни. Спортивний відбір, як процес багаторічної підготовки спортсмена вважають більшість авторів. На цій основі виділяють етапи спортивного відбору або багаторічної підготовки. Проте, етапи спортивного відбору у більшості авторів різняться.

Платонов В. М. тісно пов'язує спортивний відбір і орієнтацію з структурою багаторічної підготовки спортсмена і виділяє п'ять етапів відбору встановлення доцільності спортивного удосконалення в обраному виді спорту (Платонов, 1997):

➤ первинний етап відбору: виявлення здібностей до ефективного спортивного удосконалення;

- попередній етап відбору: виявлення здібностей до досягнення високих спортивних результатів, перенесення високих спортивних навантажень;
- проміжний етап: виявлення здібностей до високих спортивних результатів;
- основний етап відбору: встановлення здібностей до досягнення результатів міжнародного класу, виявлення здібностей до збереження досягнених результатів;
- заключний етап відбору.

Детальніше до спортивного відбору підійшов Бриль М. С. Він писав, що критерієм класифікації етапів має бути, невідповідність етапам підготовки і не аналогія з біологічною термінологією, а цільова спрямованість етапу. Тому мета відбору першого етапу для початкової спортивної підготовки, на думку автора, – визначення придатності до спортивного вдосконалення, де необхідний комплексний підхід до відбору контингенту, необхідність використання модельних характеристик при розробці критеріїв відбору, діагностика не вмінь, а задатків. Мета другого етапу полягає в оцінці перспективності, і основне завдання на цьому етапі – цілеспрямована підготовка зміни командам майстрів. Третій етап відбору, це комплектування команди майстрів. На цьому етапі не тільки зовсім інші мірки, але і більш жорстке розуміння придатності. Тренер команди шукає не тільки сильного гравця, але і відповідного по стилю, потрібного по амплуа, сумісного з ігровим колективом. Заключний четвертий етап, це етап відбору для конкретних змагань, тут значення має оптимальна спортивна форма, досвід гравця, психологічний настрой і.т.п (Бриль, 1980).

У процесі відбору спортсмена спочатку шляхом прогнозування, визначаються майбутні вимоги до змагального потенціалу спортсмена. Ці вимоги можуть ґрунтуватися, на відомостях які представляються у вигляді докладних модельних характеристик. Потім в процесі вивчення змагальної діяльності, тестування, робиться прогноз змагального потенціалу у конкретних спортсменів, які проходять відбір. На основі порівняння цих даних робиться висновок про присутність необхідних задатків та здібностей юного спортсмена і враховуючи ці данні тренер приймає рішення про зарахування чи відрахування спортсмена, і як саме що при цьому були використані сучасні методики індивідуального прогнозування, це дало б можливість тренеру зробити якісний відбір.

Відбір дітей для занять волейболом неможливо вирішувати без вивчення та обліку їхніх рухових та функціональних можливостей.

Сьогодні здібності дітей до занять волейболом вивчають за допомогою багатьох методів досліджень, це педагогічні, фізіологічні, психічні та медико-біологічні.

Педагогічні дозволяють оцінювати рухові здібності дітей, рівень розвитку їхніх фізичних якостей; медико-біологічні та фізіологічні допомагають визначити морфологічні та функціональні можливості організму; психологічна

спрямовані на вивчення особливостей дітей, оперативного мислення під час вирішення рухових завдань, емоційної стійкості тощо (Чуча, 1996, 2010; Помещикова, & Афанасьєва, 2016).

Для оцінки здібностей, що визначають можливості успішного оволодіння грою, розроблено спеціальні тести, вправи та вимоги до рівня їх виконання під час прийому дітей на відділення волейболу ДЮСШ.

Висновки. Таким чином, аналіз літературних джерел показав, що спортивний відбір у волейболі треба будувати на комплексних знаннях, які повинні формуватися на модельних характеристиках, настав час для створення необхідних методик відбору, які повинні будуватися на сучасних досягненнях науки, що з найбільш важливих показників відбору волейболістів можна вважати довжину тіла, довжину рук і ніг, окружність грудної клітини, станову силу і силу кистей рук.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Амалін, М. Є. (2010). Методика оцінки змагальної діяльності в спортивних іграх. *Теорія і практика фізичної культури*, 9, 19-20.
- Баранецький, Г., Ковцун, В., Аблікова, А., & Намяк, В. (2014). Відбір дівчат віком 10-12 років для занять волейболом на основі дерматогліфіки та психологічних маркерів. *Фізична активність, здоров'я і спорт*, 2(16), 44-50.
- Бриль, М. С. (1977). *Спортивный отбор и ориентация*. Смоленск: СГИФК.
- Бриль, М. С. (1980). *Отбор в спортивных играх*. М.: Физкультура и спорт.
- Волков, В. М. (2003). *Спортивный отбор*. М.: Физкультура и спорт.
- Платонов, В. Н. (1997). *Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте*. К.: Олимпийская литература.
- Помещикова, І. П., & Афанасьєва, К. (2016). Ефективність процесу навчання технічним прийомам баскетболу на основі врахування індивідуальних можливостей дітей при наборі до секції. *Основи побудови тренувального процесу в циклічних видах спорту: матеріали конференції*, 102-106.
- Чуча, Ю. І. (1996). *Отбор и подготовка баскетболистов: учеб.метод. пособие для студентов, преподавателей, тренеров*. Харьков: ХХІІІ.
- Чуча, Ю. І. (2010). Прогназируем и выбираем. *Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях: Сборник статей VI международной научной конференции*, 102-104.

Інформація про авторів

Ляхова Тамара Петрівна

Харківська державна академія фізичної культури м. Харків

Немцева Кристина

Харківська державна академія фізичної культури м. Харків

Поступила до редакції 02.01.2019